

Diplomitöö
470785

Arvestan diplomi-tööna.
Ses Leenu Prof.

27-IV-42.

W
E. V.
TARTU ÜLIKOOLI
ÕIGUSTEADUSKONN

23 märtsil 1942

Nr. 68.
TARTU

Varanduse rikkumine eesti ja saksa
kriminaalseadustike järgi ja nende võrdlus.

1942
470782

A.B.
2837.

Stud. iur. Ott E r a v a l d.

Matr. nr.16143.

Lõpetanud 20. aprillil 1942. a.
õigusteadusnonna.

S i s u k o r d.

S i s s e j u h a t u s:

ajalugu;
terminoloogilisi üldmärkmeid;
Krs-u teemasse kuuluvast peatükist;
käsitlusviis.

V ö r d l u s:

üldosade diametraalsus;
varanduse rikkumise ülevaade saksa ja
eesti kriminaalseadustikes;
varanduse rikkumise lihtsüütekoostised;
varanduse rikkumise kvalifitseeritud süü-
tekoostised;
varanduse rikkumise eriti kvalifitseeri-
tud süütekoostised.

K o k k u v ö t e.

L ü h e n d i d.

Krs - Kriminaalseadustik.

StGB - Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich.

Saarmann-Matto - Kriminaalseadustik, K. Saarmann
ja K. Matto, kommenteeritud väl-
jaanne, Tallinn, 1937.

Gersbach-Zirpins - Strafgesetzbuch für das Deut-
sche Reich. Erläuterte Text-
ausgabe mit den Änderungen
und Ergänzungen bis zum 10.
Juli 1940.

Hinüber-Tegtmeier - Strafrecht unter Berücksichtigung
des kommenden Rechts von Dr. O. L.
von Hinüber, Oberlandesgerichtsrat
in Celle und Dr. W. Tegtmeier, Reichs-
stellenleiter in München, Leipzig 1941.

S i s s e j u h a t u s. Käesoleva teema käsitlemise juures on võrdlemise objektiks varanduse rikkumine kehtivas eesti ja saksa kriminaalõiguses. Kuna mõisted pole oma mahult adekvaatsed ja samuti koodekseis kajastuvad põhimõtted on erinevad, on täiesti teadlikult teemast kõrvale kaldutud selles mõttes, et on antud ülevaade ka üldosa põhimisist aluseist, et suuta õieti sisustada vastavaid süüteo koostisi. Käesolevast arutelust on välja jäetud varanduse rikkumised süütegude läbi; see pole tehtud käsitleja poolt mingil metodoloogilisel kaalutlusel, vaid olenevalt teema määrajast. //

A j a l u g u. Varanduse rikkumine kui iseseisev kriminaalseadustiku peatükk on alles uuema aja seadusandluse vili. Rooma õiguse järgi karistati peale Lex Aquilia damnum injuria datum'i extra ordinem vaid üksikuid juhtumeid, nagu puude, viljade, viinamägede, müüride, tänavate ja väravate kahjustamist, ja nimelt nende süütegude üldsuse huvidevastase iseloomu tõttu. /

Keskaegses saksa õiguses me leiame küll rea üksikuid karistusühendusi - loomade, aedade, põldude, heinamaade ja metsade rikkumise eest, kuid puudub üldine mõiste: varanduse rikkumine.^x Alles hilisem seadusandlus püüdis seda lünka täita. Pärast seda, kui põllu-, metsa- ja katastrivastased süüteod

^x Vt. Lehrbuch des Deutschen Strafrechts von Dr. Franz v. Liszt, nach dem Tode des Verfassers besorgt von Dr. Eberhard Schmidt, Berlin und Leipzig 1921, lk. 466.

olid antud eriseadusandlusele, õnnestub 1919. aastal "Entwurf zu einem Deutschen Strafgesetzbuch'is" eraldada varanduse rikkumine eripeatükki.^x

Eesti kriminaalõiguse ajaloolises ülevaates tuleb pöörduda endise Vene õigusallikate poole. Vanimaks selliseks teadaolevaks ürikuks on "Russkaja Pravda" 10. sajandi lõpust. Varavastaseist süütegudest käsitletakse seal juba varanduse rikkumist, eriti süütamist. "Aleksi Mihhailovitš'i 1649. aasta seadustik" käsitleb samuti varanduse rikkumist, kuid samuti mitte süstematiseeritult. Järgmise kriminaalseadustiku arenemise etapina väärub mainimist "Peeter I Sõjaõiguse seadustik" aastast 1716. 1846. kehtestati nn. "Vana Nuhtlusseadus", kus samuti käsitletakse varanduse rikkumist, kuid mis nagu kogu seadustik, on väga kasuistlik. Nn. "Rahukohtu Trahviseadustik" kehtestati 1864. aastal ja 1903. aastal kehtestus "Uus Nuhtlusseadustik", kuid ainult osaliselt. See "Uus Nuhtlusseadustik" on sellepärast oluline, kuna Eesti Kriminaalseadustik, mis kehtestati 1. veebruaril 1935. aastal, on "Uue Nuhtlusseadustiku" kohandatud tõlge.

T e r m i n o l o o g i l i s i ü l d m ä r k m e i d. Enne kui asuda teema otsese käsitlemisele, tuleb teha mõningaid terminoloogilisi tähelepanekuid pealkirjade suhtes. Nimelt on varanduse rikkumine sõna-sõnalises tõlkes "Vermögensbeschädigung", kuid selline tõlge on sisuliselt täiesti ekslik. Varan-

^x Vt. Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, von Dr. Franz v. Liszt
lk. 467.

duse rikkumisele vastab mõisteliselt "Sachbeschädigung", kuigi ta täpses tõlkes on asja kahjustamine (rikkumine). S e e g a KrS-u v a r a n d u s e r i k k u m i s e l e v a s t a b StGB-is "S a c h b e s c h ä d i g u n g", kuigi nad mahult täiesti ei kattu, kuid see on juba süsteemiküsimus. "Vermögensbeschädigung'i" mõiste esineb StGB-is käesolevasse käsitlusse mittekuulavas tähenduses 22. peatükis, mis on pealkirjastatud "Betrug und Untreue".

KrS-u t e e m a s s e k u u l u v a s t p e a t ü k i s t. KrS-us varanduse rikkumist käsitlev 30. peatükk kannab pealkirja: "Varanduse rikkumine ja üldhädadahtlikud süüteod". Järelikult selleks, et jääda teema piiresse, tuleks sealt välja jätta süüteokoostised, mis kuuluvad pealkirja teise osa alla. Kuid selline vahetegu on 1) väga raskelt läbiviidav, kuna sõna "üldhädadahtlik" on väga paindub oma mõistelt ja sageli isegi ühes ja samas paragraafis käsitletakse üheskoos erilõigetena nii varanduse rikkumist kitsamas mõttes kui ka üldohtlikke süütegusid^x, ja 2) sellisest määrangust ilmneb, et seadusandja mingisuguseil kaalutlusil pole soovinud neid kahte süütegude mõisteid lahutada, mis nähtub sellest, et iga 30.peatüki paragraafi dispositioon sisaldab sõna "rikkumine". Järelikult: 1) üldohtlik varanduse rikkumine on varanduse rikkumise üks erikategooria ja 2) kui seadusandja pole jaotust läbi viinud, siis ei või ka meie seda teha. See oleks KrS-u vägivaldne poolitamine, lugeda ühed, ainult pealkirja alusel, varanduse rikkumise ja teised üldoht-

^x Vt. nt. KrS-u § 517, punkt 1 ja 3.

chik?

liikeks süütegudeks. Me lähemsime sellisel juhul liiga kaugemale, korrates seda tuntud viga: püüda tuvastada seadusandja "tõelist" taht. KrS ise on seadusandja tahte vili ja meie ei saa siin midagi subjektiivselt oletada. Ja pealegi pole, sisuliselt asja analüüsid, selleks mingit põhjust, kuna nagu juba nägime, üldohtlikud süüteod selles osas kuuluvad varanduse rikkumise kui üldmõiste alla.

KrS-u 30. peatükki koondatud varanduse rikkumise loend pole purgiv. Pealiskaudselt vaadelduna leiame sarnaseid süüteokoostisi ka teisis peatükes, nt. 2.peatükis riigiäraandmisena kvalifitseeritud varanduse rikkumine.^x Siin esinevad eristamise alusena süüteokoostise elemendid, käesoleval juhtumil on see sündinud hüve ja teoviisi alusel. Kuigi käesoleva teema ülesandeks pole selgitada, mis alusel selline jaotus on sündinud, on selline teemast kõrvalekalduv vihje tehtud selleks, et hoiduda eksitusist uurides heterogeenseid süüteokoostisi.

K ä s i t l u s v i i s. Iga võrdluse juures peab olema teatav alus, millest lähtuda. Käesolevas arutelus on selleks aluseks võetud StGB-i vastav peatükk. Seda on tehtud alljärgnevatil kaalutlusil: 1) StGB-i vastava osa süsteem pole nii kasuistlik, mis võimaldab meil paremat võrdlust, alates suurema mahuga koostisest ja siis vaadelda, missuguseid KrS-u süüteokoostisi ta hõlmab ja 2) on StGB-is varanduse rikkumine väliselt alajaotustatud, mis annab meile seega võimaluse analüüsida, missuguseid

^x Vt. KrS, § 80, punkt 6.

erikategooriaid sisaldab KrS-u varanduse rikkumine.

Muidugi ei taheta sellega ütelda, et vastupidine käsitusviis oleks vale või annaks halbu tulemusi, vaid sellega on põhjendatud käesolevat käsitlust, mis on pealegi hõlpsam.

Kui mõlemate seadustike süsteemid oleksid samased, oleks võrdlus lihtne: tuleks võrrelda ainult vastavaid peatükke. Kuid kuna süsteemid on aga paraku erinevad, siis oleks selline võrdlus poolik. Kummastki seadustikust võiksid jääda osa süüteokoostisi võrdlemata. Kui võtta aluseks StGB, jääksid need paragraafid KrS-ust puudutamata, millele vastavad süüteod StGB-is varanduse rikkumise all puuduvad ja samuti vastupidi.

Muidugi langeb võrdluse raskuspunkt ikkagi mainitud käsitusviisile, sest see just näitabki, mida kumbki koodeks loeb varanduse rikkumiseks ja seega toob esile erinevusi. Kuid ainult sellega ei või piirduda. Sel juhul ühe pahena võiks üles kerkida järgmine eksitus:

Kumbki seadustik omab varanduse rikkumise üldtüübi, mille alla langevad need süüteod, mis ei kuulu karistamisele ei kvalifitseeritud, ei privilegieeritud ega ka eritüübi järgi. Kuid sellisel juhtumil võivad esineda suured vead: võrdlemisel teise seadustikuga nt. leitakse, et StGB-i varanduse rikkumist käsitlevas peatükis puudub vastav KrS-u paragraaf ja seega kõnesolev süütegu langeb üldtüübi alla. Tegelikult aga võib see olla nt. kvalifitseeritud " Verbrechen und Vergehen wider die öffentliche Ordnung" alla, nagu raudtee rikkumine teataval eeldusel.^x

^x Vt. StGB § 143 a.

Selle küsimuse aruteluga kerkib üles ka KrS-us vastava süüteo õige kvalifitseerimine, kuid see on juba asja teine külg. Eelnev näide on vaid selleks, et selgitada esimese käsitlemisviisi võimalikke puudusi.

Et vältida selliseid puudusi, tuleb neil juhtumel, kus adekvaatsed süüteod puuduvad teise seadustiku võrreldavas peatükis, vaadelda ka teisi peatükke, et mitte langeda eelpool-mainitud eksitusse.

Samuti võimaldab selline kahekülgne võrdlus heita pilgu vastava seadustiku iseloomu, mis kajastab ühtlasi riigi õiguspoliitikat ja annab seega aluse kriitikaks, millela võrdlus on vaid mehaaniline töö.

Võrdlus. Teemas mainitud kitsast võrdlusala käsitledes, peame enne paratamata puudutama mõne reaga ka üldosa peamisi küsimusi, mis osutub, nagu näeme, ka väga huvitavaks. Kuna need põhimõtted on täiesti erinevad, ei saa me muidu eriosa õieti sisustada.

Üldosade diametraalsus. KrS-u paragraaf 1 sõnab: "Süüteks loetakse tegu, mis selle kordasaatmise ajal seadusega keelatud karistuse ähvardusel".

StGB-i § 2, mis on pealkirjastatud "Vastav kohaldus"^X, sõnab:

"Karistatakse, kes saadab korda teo, mida seadus loeb karistatavaks või mis ühe kriminaalseaduse põhimõtte ja rahva terve tunde järgi väärrib karistust. Kui teole pole otseselt kohaldatav ükski kriminaalseadus, siis karistatakse tegu selle seaduse järgi, mille põhimõtte vastav parimini teole".

^X "Entsprechende Anwendung".

Natsionaalsotsialistlik kriminaalõigusekäsitlus põhjendab ja selgitab seda seisukohta järgmiselt^x:

" I Varena käsitlese järgi põhjendati süüteo karistatavust kõige-pealt kuuletusest seaduse vastu. Sellele vastavalt oli tegu vaid siis süütegu, kui ta ka süüteokoostise täitis.

1. Selline kriminaalõiguse vaatekoht järgnes üksiku riigikodaniku vahekorras riigiga, ja siis sellest, et liberaalne kriminaalõigus lähtus mitte üldsusest vaid üksikust. ... Riik võis kodanikule luua kitsendusi vaid niivõrd, kui seadused seda lubasid. Õigus oli sellele vastavalt üksikute seaduste summa. ...
2. Sellisest kriminaalõigusekäsitluse teostamisest ... järgnes:

a) kui seaduse süüteokoostis vastas teole, siis oli selleaegse käsitlese järgi tegemist süüteoga ka siis, kui terve tunne (gesundes Empfinden) õigusest ja ülekohtust leidis teo olevat mittekaristusväärilise. Ainult praktika poolt kujundatud kindlaid abivahendeid abiks võttes (võrdle nt. õpetus hädaseisundi seaduslikkuse ületamisest), võidi takistada tervele tundele vasturääkiva karistuse rakendamist.

II Natsionaalsotsialistliku kriminaalõigusekäsitluse järgi on sellised vaated formaalsed ja abstraktsed, nende tagajärjed vägivald- ja ebaõiglased. ...Palju rohkem on otsustava tähtsusega tegija meel- sus ja üldse kogu tegija isiksus, nagu see tähtub tema teo ajendite, soovitud tagajärgede ja täideviimise vaatlusest.

1. Selline kriminaalõigusekäsitlus järgneb muutunud sättumusest (Einstellung) õiguse algupärase ja olemusse ja üksiku seisukohast ühiskonnas. Natsionaalsotsialistliku käsitlese järgi pole õigus üksikute seaduste summa, vaid rassi ja rahvuse külge seotud rahva elamiskord ... üksik on rahva liige, kellega ta on truuduses seotud ...
2. Sellisest kriminaalõigusekäsitluse teostamisest ... järgneb:

^x Vt. Hinüber-Tegtmeyer lk. 5 jj. ... sõrendatud.

- a) ükski süütegu, s.t. ükski tegu, mis rahva terve tunde järgi väärrib karistust, ei tohi jääda karistamata, kui ta ka sõna-sõnalt mõnd süüteokoostist ei täida: ühtki süütegu karistusega (nullum crimen sine poena).
- b) tegu, mis rahva terve tunde järgi ei näi karistusvääriliseks, ei tohi karistada, ka siis kui ta täidab mõne süüteo välise teokoostise.

3. Süüteokoostis on sellega kaotanud oma tsentraalse tähenduse. See nähtub eelkõige:

- a) "võimaluses" vastavat" seadust kohaldada, üldosa § 2. järgi. Selle järgi karistatakse karistusväärilisi tegusid, ka siis kui ühe kindla kriminaalseaduse süüteokoostis pole täidetud."^X "

Selliseid erinevusi üldosa tõlgenduses on veelgi, eriti sõja-seaduste puhul, kuid see ei kuulu siia. Suurim erinevus õiguspoliitikas, mida me veel hiljem meelde tuletagem, on kahe vastandliku põhimõtte kokkupõrge: ühelt poolt KrS-u nullum crimen nulla poena sine lege ja teiselt poolt StGB-i nullum crimen sine poena.

Varanduse rikkumise ülevaade saksa ja eesti kriminaalseadustikes. Varanduse rikkumine on StGB-is asetatud 26. peatükki, pealkirjaga: "Varanduse rikkumine"^{XX}, hõlmates §§ 303, 304 ja 305.

§ 303. dispositioon annab varanduse rikkumisele järgmise sisu: "Kes tahtlikult ja õigusvastaselt võõrast asja rikub või hävitab..."^{XXX}

^X " In der Möglichkeit "entsprechender" Rechtsanwendung nach §2. Danach können strafwürdige Handlungen der Verstrafung zugeführt werden, auch wenn der Tatbestand eines bestimmten Strafgesetzes nicht erfüllt ist".

^{XX} Sechszwanzigster Abschnitt. Sachbeschädigung.

^{XXX} "Wer vorsätzlich und rechtswidrig eine fremde Sache beschädigt oder zerstört..."

Subjektiks saab selle järgi olla iga isik, väljarvatud asja omanik, kuna seaduse-tekst rõhutab sõna "võõras".

Objektiks võivad olla nii liikuvad kui ka liikumatud asjad, nt. majad.^x

Tegu seisneb kas hävitamises või kahjustamises. Kahjustamise mõiste on vaieldav, olulisust peab nägema mitte üsna tähtsusetus tarvitavuse kitsenduses. Selle järgi pole varanduse rikkumine üksnes ülikonna puruks-lõikamine, vaid ka jalgratta lahtimonteerimine või kunstiteose ülemaalimine. Rikkumine võib seisneda isegi asja parandamises, kui nimelt õigustatul on eriline huvi senise seisundi alalhoidmiseks, nt. vigastatud vanad kirjamargid.^{xx}

Katse on karistatav.

§ 303 annab seega varanduse rikkumise üldtüübi. Ta on erakaebe korras jälitavat süütegu.

§§ 304 ja 305 annavad varanduse rikkumise kvalifitseeritud tüübid.

§ 304 käsitleb "üldkahjulikku varanduse rikkumist" ^{xxx}, hõlmates usulise talituse otstarbeks pühendatud esemete, hauasammaste, avalike mälestussammaste, kunsti- ja teaduseesemete, mida hoitakse avalikes kogudes või mis on avalikult välja pandud, avalikku kasutteenivate esemete, samuti teede, väljakute, parkide ilustusesemete rikku-

^x Vt. Gersbach-Zirpins, seletused § 303. juurde.

^{xx} Vt. samas.

^{xxx} "Gemeinschädliche Sachbeschädigung".

mist või hävitamist.

Katse on karistatav.

§ 305 käsitleb "ehitiste hävitamist",^x mis seisneb hoone, lae - va, silla, tammi, ehitatud tee, raudtee või mõne muu ehitise täieli - ses või osalises hävitamises.

Katse on karistatav.

Sanktsiooniks on § 303. ettenähtud süütegude eest rahatrahv kuni 10.000 RM. või vangimaja kuni 2 aastat; § 304. ettenähtud süütegude eest rahatrahv või vangimaja kuni 3 aastat; § 305. ettenähtud süütegude eest vangimaja mitte alla 1. kuud.

§ 305. juures tekib aga küsimus, kui tihti seda kriminaalseadust rakendatakse? Nimelt on siin tegemist seaduste konkurentsiga ja veel enam - ideaalkonkurentsiga. StGB-i 27. peatükk, mis kannab pealkirja "üldohtlikud süüteod"^{xx}, käsitleb §§ 312 - 318 ja §§ 321 ja 326³ üld - ohtlikke tegusid. Need süüteod, mida loetakse üldohtlikeks ja mis see - ga kvalifitseeritakse nende §§ järgi on järgmised: 1) loodusjõudude vallandamine, 2) liiklemise häirimine ja 3) eluliselt tähtsate seadme - te(Anlagen) kahjustamine. Eriti raskelt on karistatavad need süüteod, mis põhjustavad üldohtu, s.t. ohtu kas või a) ühe ainsa inimese elule või b) "tähtsaile asjaväärtusile"^{xxx}, kusjuures alati einnõuta, et vas - tav tagajärg esineks, vaid tegu on karistatav, kui teoviisist reeglipä - raselt on arvata järgnevat üldohtu. Järelikult vähemalt osa varanduse rikkumise ehitiste hävitamise paragraafist, nt. tammide, sildade, täna - vate, raudteede jne. rikkumised, tuleksid sellise redaktsiooni järgi

^x "Zerstörung von Bauwerken".

^{xx} "Gemeingefährliche Verbrechen und Vergehen".

^{xxx} "Bedeutende Sachwerte", vt. Gersbach-Zirpins, seletused § 315. juurde.

kvalifitseeride üldohtlike süütegudena, kuna selliste tegude juures on üldoht eeldatav ja vastavad paragraafid ei nõua, nagu nägime, igakord tagajärje esinemist, lugedes neid "abstraktselt üldohtlikeks tegudeks"^x. Kuna kahjuks pole praegu võimalik uurida saksa kohtute praktikat sellel alal, ei saa siin midagi kindlasti väita, kuid siiski on kahtlus siin täiesti põhjendatud.

Uude eelnõusse on võetud veel üks senitundmata süüteo koostis: "Varanduse kaostamine" (Sachentziehung), mis kehtiva õiguse järgi pole karistatav. Kui selline tegu sooritatakse kurisoovalt või sooviga taastada (Nachteil) põhjustada, nt. puuri avamine, et papagoi ära lendaks, on ta karistatav.^{xx}

See on olulistest joontes saksa StGB-i järgi varanduse rikkumise all mõistetud süütegude ülevaade.

Varanduse rikkumist KrS-us käsitleb 30. peatükk, kandes pealkirja: "Varanduse rikkumine ja üldhädaohtlikud süüteod". § 514 lg. 1 annab varanduse rikkumise üldtüübi, lg. 2 kvalifitseeritud ja lg. 3 privilegieeritud tüübi, kusjuures vahetegemise alusena figureerib tekitatud kahju väärtus kroonides.

§ 514 sõnab dispositioonis: "Süüdlast võõra varanduse tahtlikus rikkumises..."

Subjektiks on seega iga isik, välja arvatud asja omanik, küll aga kaasomanik.^{xxx}

Objektiks on võõras vara, ükskõik kas vallas- või kinnisvara.

^x "Abstrakt gemeingefährliche Handlungen".

^{xx} Vt. Hinüber-Tegtmeyer, lk. 134.

^{xxx} Vt. Saarmann-Matto, lk. 260.

Tegu seisneb asja sellises mõjustamises, et selle läbi oluliselt väheneb (võibhävib) asja kasutamise võimalus asjaomaseks otstarbeks. Rikkumine võib sündida mehaanilisel teel (vaideldav, kas ka psüühilisel teel - nt. hobuse iseloomu rikkumine). Vähetähtis rikkumine - faktiküsimus.^x

Katse ei ole karistatav.

Sanktsiooniks on ette nähtud arest mitte üle 3. kuu või rahatrahv mitte üle 300. krooni.

Järgnevad §§ käsitlevad väga kasuistlikult nii era kui ka riigi, omavalitsuse ja sõjaväe valdusse kuuluvate esemete rikkumist, kusjuures üksikuisse paragraafesse jagamise alust on võimatu tuvastada, kuna isegi üksikute paragraafide punktid käsitlevad suuresti erinevaid objekte. Esialguses ülevaates ei saa me selle tõttu anda lähemat selgitust. Hiljem, võttes aluseks StGB-i varanduse rikkumist käsitlevad paragraafid, püüame nende alusel lähemalt vaadelda, misugused erikategooriad kristalliseeruvad sellest segadusest.

V a r a n d u s e r i k k u m i s e l i i h t s ü ü t e o - k o o s t i s e d. Alustame nüüd seega juba lähemat vaatlust. Nagu nägime, annab StGB-i § 303 varanduse rikkumise lihtsüüteoostise. KrS-u § 514 lg.1 annab samuti lihtsüüteoostise. Nagu eelpool-antud ülevaatest nähtub, pole olulisi erinevusi ei subjektis, objektis ega ka teos. Erinevalt StGB-ist tunneb aga KrS varanduse rikkumise kvalifitseeritud ja privilegieeritud tüüpe kahju väärtusest olenevalt, nagu see on sõnastatud KrS-u § 514 lg.2 ja 3. Kuna ka järg-

^x Vt. Saarmann-Matto, lk.260.

mised StGB-i varanduse rikkumist käsitlevad paragraafid samuti ei tunne sellist kvalifitseerimise alust, siis peame konstateerima, et sellele juhtumile StGB-is puudub vaste.

Peale selle on erinevaks asjaoluks, et katse on StGB-i järgi karistatav, KrS-u järgi mitte.

Sanktsiooniks on StGB-i järgi vangimaja kuni 2 aastat, või rahatrahv kuni 10.000 RM. , KrS-u järgi arest mitte üle 1.kuu või rahatrahv mitte üle 100.krooni.

Sellest nähtub, et saksa kriminaalõigus karistab varanduse rikkumist palju rangemalt, lugedes selle tõttu ka katse kõigil juhtumel karistatavaks.

Nende kahe paragraafi võrdlusega ei saa me veel purgivat tulemust. Nimelt tunneb KrS veel varanduse rikkumise kvalifitseeritud tüüpe, millele puuduvad vasted StGB-i nii varanduse rikkumist käsitlevas, kui ka teisis peatükis. Me saame järgmised paragraafid, mis seepärast kattuvad StGB-i paragraaf 303. antud üldtüübiga:

§ 516 punkt 3 ja 4. Mainitud süüteoostised käsitlevad võõra viljapuu- ja aiaviljaaria või külvi ja võõra kalapüügiabinõude tahtlikku rikkumist.

Karistuseks on arest mitte üle 6. kuu või rahatrahv mitte üle 500.krooni.

Katse ei ole karistatav.

StGB selliseid varanduse rikkumise juhtumeid ei tunne, vaid sellised süüteod kuuluvad § 303 antud üldtüüpi.

V a r a n d u s e r i k k u m i s e k v a l i f i t s e e r i t u d s ü ü t e o k o o s t i s e d. Olles võrdlevalt käsitletud varanduse rikkumise lihtsüüteoostisi, asume nüüd StGB-i § 304. vaatlemisele, mis käsitleb kvalifitseeritud varanduse rikkumist, nimelt üldkahjulikku varanduse rikkumist. Nagu juba nägime, esineb vahetegu objekti alusel. Neiks objektiks on: usuliseks talituseks pühendatud esemed, hauasambad, avalikud mälestussambad, kunsti- ja teaduseesemed, mida hoitakse avalikes kogudes või mis on avalikult välja pandud, avalikku kasu teenivad esemed, samuti teede, parkide ja väljakute ilustusesemed.

Seega kuuluvad kokkuvõttes selle paragraafi järgi karistamisele süüteod, mis on suunatud ühiskonna heaolu kaitsvate ja teenivate, kultuuriliste ja religioossete esemete rikkumisele.

Sanktsiooniks on StGB-i järgi vangimaja kuni 3 aastat. Lisakaristusena võib kohus määrata kodanlike auõiguste (bürgerliche Ehrenrechte) kaotuse.

KrS-u järgi määratakse õigustekaotust lisakaristusena vastavalt üldosa eeskirjadele, ilma et eriosas seda eraldi mainitaks.

Kui StGB-i § 303 kaitseb erahuvi, siis § 304 selle vastu on suunatud avaliku huvi vastu sihitud rünnete ärahoidmisele. Rünne peab olema suunatud objektile, mis teenib avalikku huvi, ja mis selle tõttu ei saa enam täita oma ülesannet vastavalt oma otstarbele.^X

Sellele loendile toetudes vaatame, millised KrS-u 30. pea-

^X Vt. Gersbach-Zirpins, seletused § 304.juurde.

tüki süüteokoostised kuuluvad selle mõiste alla. Need on järgmised:

§ 515; § 517, punkt 1,2,6,8,9 ja 10; § 520.

Vastavad paragraafid käsitlevad süütegusid, mis seisnevad jõe, kanali, allika ja kaevu, avalike mälestussammaste, teadus- ja kunstiesemete, hoiatusmärkide, võõraste kariloomade, kalade ja viinamarjapõõsaste rikkumises.

See loetelu näitab, et StGB-is käsitleb üldkahjulikku varanduse rikkumist ainult üks paragraaf, kuna KrS-us käsitlevad vastavaid süüteokoostisi mitmed paragraafid. See on sellega seletatav, et StGB loetleb § 304. üheskoos objektid, millede rikkumine või hävitamine loetakse üldkahjulikuks, kuna KrS-us vastavad süüteod on selle tõttu loetletud üksikute paragraafidena või punktidena, et ta ei tunne mõistet "üldkahjulik varanduse rikkumine".

Kuna StGB-is on § 304. antud objekide suhtes katse karistatav, siis KrS-u vastavais paragraafes on jällegi ebahühtlus: § 515. antud süüteo katse pole karistatav, kuna § 517.punkt 1,2, 6,8,9 ja 10 ja § 520. antud süütegude katsed on karistatavad.

StGB annab üldkahjuliku varanduse rikkumise sanktsiooniks rahatrahvi või vangimaja kuni 3 aastat.

KrS vastandlikult toob esile väga erinevad sanktsioonid: § 515 antud süüteo karistuseks on rahatrahv mitte üle 25.krooni, kuna §517 loetletud süütegude puhul vangimaja mitte üle 1.aasta.

V a r a n d u s e r i k k u m i s e e r i t l i k k v a l i -
f i t s e e r i t u d s ü ü t e o k o o s t i s e d. Viimase ala-
jaotusena varanduse rikkumisest käsitleb StGB ^{võõrast} ehitiste hävitamist, V
§ 305. Eelmisist varanduse rikkumise kategooriaist erineb see pa-
ragraaf vaid jällegi objektide poolest. Küsimuse alla võiks veel
tulla erinevus teoviisis. Nimelt on tegu defineeritud § 305. kui
" täielikku või osalist hävitamist".^x Kuid see erinevus ei oma
tähtsust järgmisil põhjusil: 1) kuigi StGB-i § 305 kannab peal-
kirja "ehitiste hävitamine", on ta ometi "Sachbeschädigung'i" üks
alajaotus ja 2) StGB-i 26.peatüki §§ 303 ja 304 ei käsitle sugugi
ainult süütegusid, mis seisnevad rikkumises täpses mõttes, nagu
see on pealkirjas määrateldud, vaid sellised süüteod seisnevad
tihti just hävitamises, kuna §§ 303. ja 304. dispositioones on
öeldud, et "kes ... võõrast asja rikub või h ä v i t a b ...".

Seega kuigi StGB-i § 305.dispositioon käsitleb ainult osalist
või täielikku hävitamist, ei erine ta ometi ka KrS-u varanduse
rikkumisest, sest KrS-u 30.peatükk ei käsitle sugugi ainult te-
gusid, mis seisnevad rikkumises täpses mõttes, vaid sellised süü-
teod toimuvad tihti just hävitamise teel, nagu mitmest üksikasjast
koosneva aseme puhul üksikasja eraldamisega või hävitamisega^{xx}.i
Seega rikkumine hõlmab ka hävitamist. Kõigis 30.peatüki süütegude
dispositioones on küll kasutatud sõna "rikkumine", kuigi ta mõis-
teliselt igale poole ei sobigi; see on nähtavasti tehtud selle

^x " ... ganze oder teilweise Zerstörung".

^{xx} Vt. Saarmann-Matto, lk.260.

peatüki dispositsioonide ühtluse huvides. Üldse on selline vahetegu raske, eriti osalise hävitamise ja rikkumise puhul.

Objektteks on, nagu juba nägime ülevaates: hooned, laevad, sillad, tammid, ehitatud teed, raudteed ja teised ehitised.

KrS-ust kattuvad selle mõistega järgmised paragraafid:

§ 516, punkt 1 ja § 517, punkt 5 ja 7.

Need paragraafid käsitlevad varanduse rikkumist järgmiste objektide suhtes: maa- ja veeteed, ehitised ja laevad.

Erinevus on jälle selles, et StGB-i järgi on katse alati karistav, KrS-u järgi on katse karistatav vaid § 517. esinevate süütegude puhul.

Sanktsioonide osas näeb StGB ette vangimaja mitte alla 1. kuud, kuna KrS § 516, punkt 1. eest karistusena aresti mitte üle 6. kuu või isegi vähese tähtsusega rikkumise juhtumil rahatrahvi mitte üle 50. krooni ja § 517. loeteldud süütegude puhul vangimaja mitte üle 1. aasta.

StGB-i sanktsioonist võiks näida, et § 305. loeteldud süüteod polegi kvalifitseeritud tüübid ja seega käesolev jaotus "eriti kvalifitseeritud süüteokoostised" ei ole kaugeltki sobiv. Kuid, kuna eelmiste süütegude puhul oli määratud karistuse ülemäär, siis § 305. puhul on antud alammäär, mis seega võimaldab süüdlast karistada vangimajaga kuni 5 aastat, kusjuures polegi enam võimalik rahatrahvi rakendamine. § 305 hõlmab eriti raskeid, üldsust puudutavaid süütegusid.^x

^x Vt. Gersbach-Zirpins, seletused § 305. juurde.

Kuid selle varanduse rikkumise alajaotuse puhul, nagu eelpool juba lähemalt vaatlesime, tuleb arvestada sellega, et need StGB-i § 305. esinevad süüteod võivad tulla ideaalkonkurentsi tõttu kvalifitseerimisele 27. peatükis mainitud "üldohtlike süütegude" järgi.

Ülejäänud KrS-u 30.peatüki paragraafid käsitlevad: 1) mitte ^{suin kohal (vt. lkt.)} võrdlusele kuuluvat varanduse rikkumist süütamise läbi, 2) juba võrreldud süütegusid ettevaatamata süü korral, mis StGB-is pole paigutatud eriparagraafesse, vaid neid juhtumeid käsitellakse seal vastavalt üldosa sätetele ja 3) süüteod, millele StGB-is vastavad süüteo koostised on paigutatud teistsisse peatükisse.

Esimest kaks juhtumit meid ei huvita, jääb järele võrrelda kolmandat.

Märgime veel enne asjaolu, et StGB-i varanduse rikkumist käsitlevas peatükis puuduvad sellised süüteod, millele vastavad süüteo koostised KrS-us oleksid mujale paigutatud kui 30.peatükki.

Asume nüüd nende KrS-u 30.peatüki §§ vaatlusele, mis otseselt (s.t. mitte StGB-is esineva süütegude konkurentsi tõttu) ei vasta StGB-i varanduse rikkumist käsitlevaile paragraafele.

Meie jagame need paragraafid kahte gruppi. Esimesse suurde gruppi kuuluvad need, millele vastavad süüteo koostised paiknevad StGB-i 27.peatükki koondatud "üldohtlike süütegude" nime all.

Siia kuuluvad järgmised KrS-u 30.peatüki paragraafid: 518, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 532 ja 536.

"Üldohtlike süütegude" alla, nagu juba eelpool nägime, loeb StGB kuuluvaks sellised teod, mis seisnevad loodusjõudude vallanda-

mises, liiklemise häirimises ja eluliselt tähtsate seadmete rikku-
mises. Eriti on karistatavad sellised süüteod, mis põhjustavad hä-
daohtu kas või ainult ühele ainsale inimesele või tähtsale asja-
väärtusele.

KrS-u vastavad loendatud paragraafid käsitlevad: vee, gaasi,
nafta või elektri juhtimise vahendi rikkumist, kui see sünnitas
tööseisaku või ähvardas isiklikku julgeolekut või varandust; te-
legraafi ja telefoni ^{seadmete} rikkumist; mäekaevanduste ja hoonete, laeva-
de ja päästmisabinõude rikkumist, mis saatis hädaohtu inimesid;
üleujutuse tekkimist varanduse rikkumise tagajärjel; rikkumise ta-
gajärjel raudtee liikumise või laeva- ja õhusõidu ~~hädah~~ohustamist
mitmesugusel viisil - kvalifitseeritult, kui sellest tekkis õnne-
tus jne.

Seega näeme, et need süüteokoostised vastavad StGB-i vastava-
te paragraafidega. StGB-i paragraafid 312 - 314 käsitlevad üleu-
jutuse tekitamist; §§ 315 ja 316 liiklemise häirimist; §§ 317 ja
318 telegraafi ja telefoni tegevuse takistamist või ohustamist;
§ 321 veejuhtmete, lüüside, tammide või teiste veekasutusehitiste,
sildade, teede ja mäekaevanduste sisseseadete hävitamist või rik-
kumist.

Eriti raskelt karistatakse §§ 312 - 316 ja § 321 ettenähtud
süütegusid, kui nende tagajärjeks on raske kehavigastus või surm.

Teise gruppi kuuluvad need KrS-u 30.peatükis paiknevad süüteod,
millele vastavad süüteokoostised StGB-is asuvad laiali pillatuina
mitmesuguseis peatükis.

KrS-u § 516 punkt 2. asuvale süüteole vastab StGB-i 23. peatü-

kis § 274 punkt 2.^x

KrS-u kõnes-olev süüteo koostis hõlmab süüteod, mis seisnevad piiri, otsimistöde või uurimistöde märgi, või riigi, omavalitsuse või nende poolt lubatud teatud kindlate tööde jaoks üles pandud märgi tahtlikus rikkumises või ümberpaigutamises.

StGB-i § 274 punkt 2 käsitleb piirikivide või teiste piirimärkide tahtlikku äravõtmist, hävitamist või ümberpaigutamist.

KrS-u § 517 punkt 3. ja 4. vastab StGB-i 7. peatükis § 143 a.^{xx}

KrS-u käesolevad punktid käsitlevad süütegusid riigikaitseehitiste ja riigi või omavalitsuste toiduainete ladude või sõjaväe varustusladude vastu, rikkumise või hävitamise teel.

StGB-i § 143 a käsitleb kaitsevahendi või sisseseade rikkumist või hävitamist, mis teenib [✓]maakaitset. ✓

KrS-u § 519 punkt 1. sõnastatud süüteole vastab StGB-i § 274 punkt 1^x.

KrS-u kõnesolev süüteo koostis käsitleb võõra dokumendi, mis võis tõendada õiguse või kohustuse tekkimist, muutumist või kustumist, rikkumist.

StGB-i § 274 p.1 hõlmab üriku, mis süüdlasele üldse või mitte täielikult ei kuulu, hävitamist, rikkumist või peitmist, kavatsusega teisele kahju sünnitada.

KrS-u § 519 p. 2. ja 3. asuvaile süütegudele vastab StGB-i

^x Dreiundzwanzigster Abschnitt. Urkundenfälschung. Urkundenunterdrückung; Grenzsteinverrückung.

^{xx} Siebenter Abschnitt. Verbrechen und Vergehen wider die öffentliche Ordnung. Wehrmittelbeschädigung.

7. peatükk § 133^X.

KrS-us käsitlevad kõnesolevad süüteo koosseisud võõra posti või telegraafi kirjavahetuse, mis oli posti-telegraafi asutuse korralduses ja dokumendi, mis kuulus riigi või omavalitsuse asutuse asja- toimetusse, rikkumist.

StGB-i vastav paragraaf hõlmab süüteod, mis seisnevad üriku, registri, akti või teiste sarnaste esemete, mis olid ametkoha või ametisiku hoiul - valduses, tahtlikku rikkumist, kõrvaletoimeta - mist.

KrS-u § 520, mis käsitleb haua, hauasamba, või - risti rikku - mist võib StGB-i järgi vastata nii § 304, kui ka § 168^{XX} süütegude - le, olenevalt sellest, kas on rikutud hauasammast - risti või hau - da. Viimasel juhtumil vastab StGB-is § 168.

Sellega võime lõpetada varanduse rikkumise võrdluse eesti ja saksa kriminaalseadustikes ja asuda kokkuvõtte tegemisele saadud võrdlustest. Süütegusid, mis StGB-is olid asetatud mitte varanduse rikkumise peatüki, vaid kuulusid teiste peatükkide koosseisu, vaat - lesime väga pealiskaudselt, kuna see ei kuulu varanduse rikkumise võrdluse mõistesse kitsamas mõttes, vaid on ainult selgituseks ja eksituste ärahoidmiseks.

K o k k u v õ t e. Asudes kogu eelnenud üksikasjaliku võrdluse kokkuvõtlikule käsitlusele, rõhutame veelkord seda peamist erinevust, mis kajastub kummagi kriminaalseadustiku kõigis osis. See on nimelt üldosade täielik kokkupõrge. Ühelt poolt StGB-i põhimõte, et analoo -

^X Siebenter Abschnitt. Verbrechen und Vergehen wider die öffentliche Ordnung. Bruch amtlicher Verwahrung.

^{XX} Elfter Abschnitt. Vergehen, welche sich auf die Religion beziehen. Unbefugte Wegnahme einer Leiche, Grabschändung.

gia on lubatav, see tähendab, et tegu on karistatav ka siis, kui ta ei vasta mõnele süüteokoostisele kõigis olulises osis, kui aga rahva terve tunne loeb seda tegu karistusevääriliseks (nullum crimen sine poena), ja teiselt poolt KrS-u üldosa säte, et tegu on ainult siis karistatav, kui ta toimepanemise ajal on seaduse poolt keelatud karistuse ähvardusel (nulla poena sine lege). Selline diametraalsus kõige olulisemas kriminaalõiguse osas, annab end teravalt tunda kogu eriosa ulatuses. Sellisest asjaolust tingituna võivad esineda ka käesolevas käsitluses vaieldavaid väiteid, kuna selle uue põhimõtte rakendamine on raske ainult kehtiva õiguse järgi.

Selline õiguspoliitika kriminaalõiguses peegeldab mõlema riigi õiguskorra erinevust.

Vaadeldes kummagi seadustiku süsteemi, peame konstateerima, et StGB on varanduse rikkumise osas paremini alajaotustatud kui KrS. Temas esinevad kolm üksteisest täiesti eraldatud osa: varanduse rikkumise lihtsüüteokoostis ja kvalifitseeritud süüteokoostistena üldkahjulik varanduse rikkumine ja ehitiste hävitamine.

KrS-us aga näeme aga hoopis erisugust süsteemi. 30. peatükk kannab pealkirja: " Varanduse rikkumine ja üldhädasohtlikud süüteod", kuid jätab tegemata sellele pealkirjale vastava jaotuse. Isegi vastupidi, KrS kuhjab valikuta üksikuisse paragraafesse eripunktidena sellised erinevad süüteod, kui riigikaitse ehitiste ja teiselt poolt viinamarjapõõsa rikkumine. Selle tõttu ei saa ka ainult KrS-ule toetudes sellesse peatüki virr-varri luua mingit süsteemi. Võttes appi StGB-i vas-

tavad alajaotused, nägime, et KrS-u 30. peatükk sisaldas mitut liiki süütegusid, milledest vaid osa kuulus StGB-i varanduse rikkumise mõistesse. Juba see fakt üksi näitab, millisel määral on sellesse peatükki kuhjatud hoopis erinevaid süütegusid ja pealegi ilma vähemagi katseta luua alajaotusi, milleta selline suure sisuga peatükk on täiesti puudulik.

Mis puutub üksikuisse süüteo koostisesse, siis kasutab StGB varanduse rikkumist käsitlevas osas suurema mahuga dispositsioone, laskumata üksikuisse erijuhtumesse. KrS- u vastav peatükk sellele vastandlikult on härmiselt kasuistlik, nt. on toodud isegi erisüüteo koostisena viinamarjapõõsa phyloxera ülekandmisega rikkumine!^X Selline kasuism on täiesti ülearune ja isegi väga segav. Tuleb arvata, et meie kohtunikud on niivõrd kompetentsed, et iga tühist süütegu, mis on hõlmatud juba üldtüübist, pole tarvis neile kasuistlikult ette tuua, nagu mõnele kooliõpilasele. Nähtavasti on seadustiku koostajad võtnud aluseks "Uue Nuhtlusseadustiku", seda uuema aja nõuetele kohandamata, lisades vaid veel üksikuid süüteo koostisi, vastavalt esindatud erakonna huvile, nagu see selgub III Riigikogu kriminaalseadustiku komisjoni protokollist^{XX}. Seega võime ütelda, et selline kasuism, nagu see väljendub KrS-u 30. peatükis on täiesti vananenud.

StGB-i süüteo koostiste dispositsioonide osas peame aga märkima juba vihjatud puudusele. Nimelt sellele, et "ehitiste hävitamine", kui varanduse rikkumise üks alajaotus, on suurelt osalt juba hõlmatud üldohtlikest süütegedest. Kuna ei dispositsioonest ega ka üldosast ei nähtu

^X Vt. KrS, § 517 p.10.

^{XX} Vt. KrS, lisaga ja sisujuhiga varustanud A. Jõeäär, III Riigikogu kriminaalseadustiku komisjoni esimees, lk. 206 jj.

mingit juhtnööri, siis ideaalkonkurentsi põhimõtete järgi tuleb rakendamisele üldohtlike süütegudena sisustatud osa, kuna see näeb ette raskema karistuse. Selle tõttu jäävad aga varanduse rikkumise ehitiste hävitamist käsitlevad süüteod ainult paberlikeks.

Mis puutub KrS-u 30.peatüki sanktsioonidesse, siis jääb paratamatult selline mulje, et karistusi on määratud täiesti juhuslikult. Kuidas võib kõnelda järjekindlusest või õiguspoliitikast, kui nt. süüdlast võõra posti või telegraafi kirjavehetuse rikkumises, mis oli posti- telegraafi asutise korralduses, võib karistada kuni 6.aasta vangimajaga, kuid süüdlast riigikaitseks määratud ehitise rikkumises karistatakse vangimajaga mitte üle 1. aasta.^x Missugusele momendile nende karistuste määramisel on mõeldud, seda on küll võimatu tuvastada ainult seaduse tekstist. Sama, mis öeldud karistuste kohta, kehtib ka katse karistatavuse suhtes.

StGB on siin palju resoluutsem. Kõik varanduse rikkumise katsed on karistatavad; sanktsioonide osas näeme täielikku tõusvat karistuste astmestikku, olenedes süütegude ühiskonnaohtlikusest, mille alusel on ka alajaotustatud varanduse rikkumine StGB-is.

See kriitika StGB-i osas ei ole aga kehtiv kogu koodeksi kohta, vaid ainult varanduse rikkumise osas. Nimelt teised StGB-i peatükid on samuti nagu KrS-u 30. peatükki väga kasuistlikult koostatud. ^{Nait.} Nt. 27.peatükk on peaaegu sarnaselt koostatud KrS-u 30. peatükile.

Kuid meie kriminaalseadustiku koostajad oleksid pidanud arvestama uue aja nõuetega, kuna ta kehtestati alles 1937. aastal, kusjuures po_ ?

^x Vt. KrS-u § 517 p.3 ja § 519 p.2.

leks olnud vajalik rippuda ainult "Uue Nuhtlusseadustiku" küljes, kuna sealt, nagu näha, polnud võimalik üle võtta midagi hääd, vähemalt varanduse rikkumise osas.

StGB-i juures on tema teisis peatükes esinev kasuism arusaadav, kuna ta on vaid täiendatud 1870. aasta StGB, kuid sellist vabandust ei saa ette tuua KrS-u koostajad, kuna neil puudusid sellised takistused.

19.märtsil, 1942.

Tallinnas.

K a s u t a t u d k i r j a n d u s :

Dr. Franz v. Liszt:

Lehrbuch des deutschen Strafrechts, nach dem Tode des Verfassers besorgt von Dr. Eberhard Schmidt, Berlin und Leipzig 1921.

K. Saarmann ja
K. Matto:

Kriminaalseadustik, kommenteeritud väljaanne, Tallinn 1937.

Rob. Gersbach.
Neubearbeitet von Dr.
Walter Zirpins.
SS-Sturmabführer.
Kriminaldirektor:

Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich. Erläuterte Textausgabe mit einem ausführlichen Sachregister nebst Einführungsgesetz und den wichtigsten Nebengesetzen und Militärstrafgesetzbuch. 1941. Mit den Änderungen und Ergänzungen bis zum 10. Juli 1940.

Dr. O. L. von Hinüber,
Oberlandesgerichtsrat in Celle und Dr.
W. Tegtmeier, Reichsstellenleiter in
München:

Strafrecht unter Berücksichtigung des kommenden Rechts, Leipzig, 1941.

A. Jõeäär, III Riigikogu kriminaalseadustiku komisjoni esimees:

Kriminaalseadustik, lisadega ja sisujuhiga, Tallinn, 1929.

W 李卷-四